

ANTROPOLOGIA

La nefasta Nit de sant Joan

Mites i llegendes

Nit sortosa? Evidentment. Els astres estan al nostre favor i tots ens preparam per a fruit de la nit de Sant Joan. Però aquesta nit també pot ser malastruga, és a dir, nit de mal astre, ja que no tot té perquè ser joia per Sant Joan.

Gairebé mai no es parla d'aquesta cara de la nit més cèlebre de tot l'estiu, la primera. I, curiosament, a banda de les condemnes que les creences sobre la Nit

de sant Joan provocaren en diversos teòlegs i canònics cristians, com sant Agustí, Gracià, sant Isidor, Beda el Venerable, etc. i que el dia de Sant Joan no aparega entre els dies perillosos de l'any (que n'eren tres), ni entre els *dies Aegyptiaci*, que n'eren dos cada mes, ni

entre els dies nefastos del mes lluner, ni tan sols com a dia canicular, és a dir, un dels dies de més calor de tot l'any que comencen al mes de juliol. Deixant de banda tot això, la Nit de sant Joan pot ser perillosa i nefasta.

Els pronòstics que antigament es feien, ja ho arrepleguen d'alguna manera. Com a mostra anotem per a l'any 1654 les paraules d'un autor de calendaris valen-

cià, Gregori d'Anglesola Generoso, que diu sobre aquests dies:

“Las alegrías aumenta a los labradores por ser su cosecha buena; el ganado menudo aumenta; el pueblo es estimado de su Rey; a los Saturninos (astrològicament dins la influència de la planeta Saturn) inclina a viajes, pero no seguros; los secretarios, papelistas y Letrados tendrán muchas diferencias por cosas de su

profesión; y una persona muy grave sujeta a Cancro, es amenazada con una grave enfermedad peligrosa, o muerte violenta. La sangria buena a 23, 24, 26 y 27 para el colérico de mediana edad, y la purga a 24, bebida para evacuar la flema.”

El sol corrent muntat en un carro, segons un llunari set-centista

(Costumari Català. Tom IV, pag. 27)

Encara és més breu “el astrologo espanyoleto D. Pedro Pablo Lamarca y Serrano, antes Palacios”, qui era professor de matemàtiques i catedràtic d'astronomia a la Universitat de Siena, en un llunari per a l'any 1782. Simplement assegura, per al 24 de juny, que farà calor. I es quedà tan ample!

Però, això és ben poca cosa. N'hi ha d'altres referències més fatals que afecten a certs indrets i situacions de la nostra terra. Com les històries de l'avenc del

ANTROPOLOGIA

L'autor de l'article ens avisa dels perills de la Nit de sant Joan

Foto: P.N.

graus. A l'entrada hi ha un pou molt fondo que es diu el Pou del Coniller, del que diuen que, en dies de calma, surt un fum tènue constantment. Tanmateix, a aquesta hora naix, creix, floreix i mor una planta que les bruixes i els bruixots de les nostres comarques van a arreplegar per aplicar-la després a les seues arts màgiques. El paratge té uns 1.500 metres de llarg, per 100 metres d'amplària i 200 metres de fondària. En tot cas, ningú no s'atreveix a passar-hi la nit per por.

Penyagolosa, que s'obri aquesta nit al lloc més imprevis i es pot tragar fins i tot un home, un matxo o tots dos ensems. Així que pareu compte els qui penseu d'anar a la nostra muntanya mare.

Una altra referència ens la dona Amades en dir que, per la castellania, la terra Alta, el Maestrat i el Millars, sortien a rondar aquesta nit els "ñitols" o "ñitoles", éssers molt petits que entraven a les persones pels forats dels oïts i aplegaven fins el cervell, confonent la memòria. Els afectats romanien com encantats i en estat d'inconsciència.

Té més substància encara la nit al barranc del Diable d'Orpesa, situat a un quilòmetre del poble al nord-oest, vora la serra. Aquesta nit, des de les dotze a la una, segons els testimoniatges, s'hi forma una gran turmenta de trons i llampecs entre els que apareix el diable vestit de color vermell brillant, sorgint de l'interior de la terra. Els qui hi passen durant el dia, veuen ombres que apareixen i desapareixen fugaçment alhora que s'oïssen sorolls estranys i se sent una olor de sofre cremat. La temperatura a l'interior del barranc és de 50

Però, en no anar-hi, prou. Més perillosa resulta la música del rei Herodes, com diuen a la comarca dels Ports. Ja ho sabeu. És tracta d'una conlloga formada pels personatges que hi eren a la cort del tal rei, quan degollaren el Baptista i la Salomé presentà el seu cap dins d'una safata. Aleshores van ser condemnats a vagar durant tota l'eternitat, sempre ballant i sempre cantant. Qui veu aquesta comitiva que s'apareix aquesta nit a partir de les dotze, pot ser víctima de dues coses : bé es morirà al cap de tres dies en pecat mortal, bé es tornarà boig com un gos i mai serà una persona.

Que Déu us pille confessats, o, millor, el dimoni. I feu-me el favor de limitar-vos a anar a la platja del Grau o a algun altre lloc proper de la mar per saltar les fogueres, prendre el primer bany i menjar un tros de coca sense perills. El pitjor que us pot passar és trobar un "ñitol" o "ñitola" ben regran i macís. De segur que no us entrarà pels forats dels oïts precisament.

Àlvar Monferrer i Monfort